

Denna första uppföljning av statliga myndigheters arbete med miljöanpassad offentlig upphandling bygger på en enkät som har skickats till 158 myndigheter. Enkät svar från 131 myndigheter har inkommit vilket ger en svarsfrekvens på 83%. Av dessa uppger 85 myndigheter att man i någon mån ställer miljökrav i sin upphandling. En djupare analys av resultaten visar att 40% av myndigheterna ställer miljökrav på ett tydligt sätt, 25% är på gång att börja ställa miljökrav och 35 procent handlar upp utan att ställa några miljökrav.

Erfarenheter från de myndigheter som handlar upp med miljökrav visar att:

- myndigheterna anser att miljökrav vid upphandling leder till att myndigheternas negativa miljöpåverkan minskar.
- kostnaden för varor och tjänster oftast förblir oförändrade.
- kvaliteten på upphandlade varor och tjänster är oförändrad eller t.o.m. blir bättre.

De kommentarer som har framkommit om vad myndigheten anser vara viktigt för att komma vidare med att miljöanpassa sin upphandling kan delas in i följande huvudpunkter:

- Ledningsbeslut
- Resursfrågor
- Hjälp med att formulera miljökrav
- Miljöanpassade ramavtal
- Erfarenhetsutbyten

Att miljöarbetet är förankrat i ledningen är något som många påpekar som mycket viktigt liksom att ansvar är tydligt utlagd för vem som skall driva frågan. I ungefär 1/3 av myndigheterna är det ledningen som driver frågan om miljöanpassad upphandling.

När det gäller resursfrågor är det många myndigheter som påpekar att det behövs extra resurser i ett inledande skede när miljökrav börjar ställas. Det kan t.ex. handla om utbildningsinsatser eller extra personal för att skapa en struktur för arbetet.

De flesta myndigheter pekar på vikten av att klargöra vad som enligt lagen om offentlig upphandling är möjligt att göra samt att ta fram checklistor, riktlinjer etc. för att underlätta arbetet. Några vill ha experthjälp för att ta fram miljökrav eftersom det kan vara svårt att veta vilken produkt som är bäst ur miljösynpunkt. Det kan t.ex. ske genom att en myndighet tar fram miljökrav som andra myndigheter sedan kan använda sig av i 8 sina respektive upphandlingar. Flera myndigheter pekar speciellt ut svårigheter med att ställa miljökrav på konsulttjänster. Bättre databasstöd vid upphandlingar önskas också.

Många myndigheter avropar till större delen centrala ramavtal i för sina inköp. Därför förutsätter de att adekvata miljökrav har ställts när ramavtalen upphandlats. I statens ramavtal bör därför miljökrav ingå som en naturlig del.

Många myndigheter är nu i ett inledningsskede när det gäller att inarbeta miljökrav i upphandlingen. Därför efterfrågas erfarenhetsutbyte för att lära av vad andra har gjort. Samverkan bör kunna intensifieras t.ex. genom, att som några myndigheter föreslår, bilda nationella nätverk för att sprida riktlinjer och erfarenheter.

En ny uppföljning av myndigheternas arbete med ekologiskt hållbar upphandling bör göras om något år. För verksamhetsår 2000 skall de myndigheter som har fått i uppdrag att ta fram miljöledningssystem redovisa detta i samband med sina årsredovisningar. Detta kan vara ett lämpligt tillfälle att analysera myndigheternas arbete med miljökrav vid offentlig upphandling lite djupare.

Miljökrav vid upphandling är ett viktigt verktyg i arbetet för det ekologiskt hållbara samhället. Denna första genomgång av statliga myndigheters arbete med miljöanpassad upphandling visar att priset på varorna oftast förblir oförändrade när miljökrav ställs. Vidare tycks de flesta myndigheter börja med att ställa miljökrav på de produkter där det redan finns en efterfrågan på miljöanpassade produkter såsom kontorsmaterial och tvätt- och rengöringsmedel. I det fortsatta arbetet är det viktigt att visa på möjligheterna med miljöanpassad upphandling och också hur krav kan ställas på produkter som energi och transporter. Vidare bör de önskemål om stöd som framställs från myndigheterna tas upp av delegationen för offentlig upphandling vars uppgift är att stimulera utvecklingen av ekologiskt hållbar upphandling i Sverige.